

Konsultacije s lokalnom zajednicom o Inicijativi za osnivanje REKOM

Peć/Peje, Kosovo

28. januar 2010.

Konsultacije je organizovala nevladina organizacija Syri i Vizionit (Kosovo) u saradnji sa Fondom za humanitarno pravo Kosovo. Skupu je prisustvovalo 37 učesnika, članova porodica žrtava, udruženja porodica nestalih, veterana i ratnih vojnih invalida, i predstavnika nevladinih organizacija. Veton Mujaj je govorio na temu Zašto REKOM, dok su Nora Ahmetaj (aktivistkinja za ljudska prava, Kosovo) i Bekim Blakaj (Fond za humanitarno pravo Kosovo) upoznali učesnike sa dosadašnjim tokom konsultativnog procesa i dobrim iskustvima drugih komisija za istinu i pomirenje u svetu. Moderatorica diskusije je bila Besarta Vasija (Fond za humanitarno pravo Kosovo). Po završetku konsultacija 34 pojedinca i predstavnika organizacija je potpisalo Izjavu o pristupanju Koaliciji za REKOM.

Mišljenja, predlozi i preporuke učesnika/ca:

REKOM treba da rasvetli slučaj svake žrtve.

[...] na nesreću, ili na sreću, ne znam kako da se izrazim, imamo posla sa jednom državom koja ne poznaje jezik dijaloga. Molila bih vas koji ste pokrenuli ovu inicijativu, i čestitam vam i želim vam uspeh ubuduće, da preduzmete konkretne korake, jer imate i našu podršku kao porodica, onoliko kolike su naše mogućnosti, da se rasvetli slučaj svake žrtve, svakog nestalog na celom prostoru unutar Jugoslavije, a naročito na Kosovu. (Emine Bytyqi, iz sela Raushiq/Raušić, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Ne treba praštati zločincima.

(...) podržavam inicijativu koju ste pokrenuli, kao i svakoga ko pokreće tu inicijativu. Bilo je reči da vi sada tražite naše direktne odgovore... Da li oprostiti zločincima? Ne! Zašto za nešto drugo ceo svet im ne oprašta? Vi ste spomenuli neke države. Vi treba da kažete tako, ali i danas se traže oni iz Aušvica, traže se i drugi ljudi da se osude za svoje zločine, jer ukoliko se ne osude zločinci, oni će sutra ponovo počiniti zločine. (Tahir Rraci, bivši politički zatvorenik u zatvoru Dubrava, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo 28. januar 2010.)

(...) mi jedva čekamo da jedan zločinac bude osuđen i da vidimo da je dobio zasluženu kaznu, a ovo traženje izvinjenja čini mi se nešto što ne mogu ni da izgovarim, za nas koji smo žrtve, ili za zločinca koji slobodno šeta i bez ikakvog straha ni od koga. (Emine Bytyqi, iz sela Raušić/Raushiq, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Praštanje bi moglo da bude uslovljeno davanjem informacija o zločinima.

(...) ukoliko jedan zločinac nudi nešto, na primer za rasvetljenje slučaja u mom selu i kaže da su tu, možda bi došlo u obzir da mu se oprostí. (Emine Bytyqi, iz sela Raušić/Raushiq, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Rano je da se raspravlja kako će izgledati komisija.

Moje mišljenje je da ćete imati našu podršku, ali kako će izgledati komisija, ima vremena da se o tome raspravlja. Ukoliko je ratifikuju parlamenti ovih država, onda ćemo ponovo razgovarati o modalitetima komisije. (Tahir Rraci, bivši politički zatvorenik u zatvoru Dubrava, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo 28. januar 2010.)

REKOM je uzaludan predlog.

Daj bože da uspete! Daj bože da nam pomognete ovom prilikom! Daj bože da onaj ko radi za ovaj narod, bog mu dao i blagoslovio ga! Ali mi se čini da nas džaba mučíte jer nema ništa. Želim vam uspeh! (Isa Gashi, starešina sela Pavljan/Pavlan, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

REKOM mora da uz porodice nestalih uključi i državu.

Da, ja sam mišljenja da treba da budu i članovi porodica nestalih, ali prethodno bilo bi uputno da se time bavi država, a naročito jedna vladina delegacija – onih porodica nestalih žrtava dakako, ali država treba u prvom redu. Jer sada kažu, postali smo država i da država ima malo veću težinu, a posebno nekog od članova porodica nestalih ili žrtava. (Emine Bytyqi, iz sela Raušić /Raushiq, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Vlada ova, koja 10, 11 godina ne može ništa, ja uopšte se u nju ne uzdam. Ukoliko nisu članovi porodica u toj komisiji, znam da ništa nismo uradili. (Isa Gashi, starešina sela Pavljan/Pavlan, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Prvi korak pripada Srbiji: da prizna i da se javno izvini.

Da li treba ići na to da se izvinimo Srbiji? Prvo ona treba da prizna zločine koje je počinila i onda ostaje na našoj časti i našoj savesti šta ćemo mi preduzeti u sledećem koraku, ali mi smo drugi korak. Prvi korak pripada Srbiji. Ona je počinila zločine, ona treba da se javno izvini. (Tahir Rraci, bivši politički zatvorenik u zatvoru Dubrava, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo 28. januar 2010.)

Rok od tri godine prekratak je za rad komisije.

Za tri godine ja ne mislim, ne za tri godine nego za 11 godina nije moglo da se završi. Vidite šta rade za Šešelja, ja se izvinjavam, evo koliko se sudi Šešelju, Hag ne može da završi, a vi mislite za tri godine da završite. Čitav svet mi je dokazao da je zločinac, ne može da ga osudi, vi mislite da ovo završite za tri godine. Stvarno neće moći. (Junuz Gutic iz sela Raušića/Raushiq, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Mora da bude utvrđen period kojim će komisija da se bavi.

Ja sam za to da se vi bavite svim tim zločinima koji su izvršeni od 1990. do 1999. godine. A ovi koji su se desili kasnije, za to je Vlada, jeste, policija, sudovi i drugi i oni treba da se time bave jer su se desili tokom njihovog mandata. (Isa Gashi, starešina sela Pavljan/Pavlan, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Vi ste rekli da će u sastavu komisije biti i istoričari i psihijatri. Ukoliko jedan istoričar počne od 80-te, on nije istoričar, on je čovek koji je to doživeo kao što sam ja doživeo. Ukoliko počne od 1912, o patnjama Albanaca i do 1945. godine, koliko je ljudi bilo u zatvoru u Peći i koliko ih nije izašlo, bez izvođenja pred sud, koliko torture smo imali. Sećam se 45-te, 47-me, 56-te, 63-će i sve pamtim. Mislim da istoričar sve ističe i ukoliko je on doživeo i ja sam doživeo(...) kada je reč o tome da želite od 1991, počnite od tada, ali mislim da ukoliko ne krenemo od početka ne možete učiniti ništa. (Isa Gashi, starešina sela Pavljan/Pavlan, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo, 28. januar 2010.)

Prvo komisija mora da počne da radi, a tek onda da dobija proširena zaduženja.

(...) mi ćemo imati komisiju koja će se formirati, hoćemo da je opteretimo toliko puno da ni vlada ne može da reši ove probleme. (...) I da pomognemo ovoj komisiji da se što pre formira i da radi na rasvetljavanju sudbina ljudi, pre svega nestalih osoba. (...) Ukoliko ova komisija uspe na vreme i veoma brzo da završi posao, onda da je opteretimo nečim drugim. Ali prvo neka počne da radi. (Tahir Rraci, bivši politički

zatvorenik u zatvoru Dubrava, Kosovo, Konsultacije s lokalnom zajednicom, Peć/Pejë, Kosovo 28. januar 2010.)